

HISTORIA

Wymagania edukacyjne

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Chronologia historyczna

Uczeń sytuuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie oraz porządkuje je i ustala związki poprzedzania, równoczesności i następstwa. Dostrzega zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym.

II. Analiza i interpretacja historyczna

Uczeń wyszukuje oraz porównuje informacje pozyskane z różnych źródeł i formułuje wnioski. Dostrzega w narracji historycznej warstwę informacyjną, wyjaśniającą i oceniającą. Wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych. Wyjaśnia znaczenie poznawania przeszłości dla rozumienia świata współczesnego.

III. Tworzenie narracji historycznej

Uczeń tworzy narrację historyczną integrując informacje pozyskane z różnych źródeł. Tworzy krótkie wypowiedzi: plan, notatkę, rozprawkę, prezentację. Przedstawia argumenty uzasadniające własne stanowisko.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Klasa I

Dział I – Czas w historii

- określanie i operowanie podstawowymi sposobami mierzenia czasu minionych wydarzeń,
- umieszczanie ich na taśmie (osi) chronologicznej, prawidłowe odczytywanie upływu czasu,
- nazewnictwo er i epok w dziejach ludzkości,
- podanie przykładów różnorodnych źródeł historycznych,
- ocena ich znaczenia dla odtwarzania minionych wydarzeń.

Dział II – Pradzieje człowieka

- dostrzeganie wpływu warunków klimatycznych na powstanie i rozwój człowieka,
- wskazanie zależności człowieka od przyrody w różnych epokach dziejów ludzkości,
- ukazanie znaczenia wynalazków tego okresu dla rozwoju ludzkości.

Dział III – Cywilizacje starożytnego Bliskiego Wschodu

- posługiwanie się mapą w celu określenia położenia geograficznego Babilonu, Egiptu, Indii, Chin i Palestyny z wykorzystaniem kierunków świata, biegu głównych rzek oraz nazw współczesnych państw leżących na tych obszarach,
- wymienianie i ocena znaczenia wynalazków tego okresu w rozwoju cywilizacji,
- nazywanie nowo poznanych systemów religijnych, przedstawienie ich podstawowych zasad, określenie roli religii w państwach Wschodu,
- charakterystyka struktury społecznej Egiptu,
- charakterystyka monarchii despotycznej na przykładzie władzy Hammurabiego w oparciu o analizę tekstu źródłowego,
- charakterystyka podstawowych symboli i głównych zasad judaizmu,
- wyjaśnienie różnic pomiędzy politeizmem a monoteizmem odwołując się do przykładów.

Dział IV i V – Cywilizacje śródziemnomorskie

- wskazanie różnic między położeniem geograficznym, zajęciami, wierzeniami ludności Grecji i Rzymu od mieszkańców starożytnego Wschodu,
- przedstawienie i porównanie systemów ustrojowych: monarchii despotycznej, demokracji ateńskiej, republiki, cesarstwa,
- porównanie systemu sprawowania władzy oraz organizację społeczeństwa w Sparcie i Atenach peryklejskich,

- umiejscowienie w czasie i charakterystyka systemu sprawowania władzy oraz organizacji społeczeństwa w Rzymie republikańskim i cesarstwie,
- wyjaśnienie przyczyny i wskazanie skutków ekspansji Rzymu, opisując postawy Rzymian wobec niewolników i ludów podbitych,
- wskazanie przykładów wpływu kultury greckiej na kulturą rzymską,
- rozróżnienie wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku starożytnego państwa rzymskiego
- opisanie i ocena wkładu Greków i Rzymian w rozwój cywilizacji śródziemnomorskiej,
- charakterystyka czynników integrujących starożytnych Greków – język, system wierzeń, teatr oraz igrzyska olimpijskie,
- rola igrzysk w życiu Hellenów a współczesna idea olimpijska,
- charakterystyka najważniejszych osiągnięć kultury materialnej i duchowej antycznego świata w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze,
- podanie przykładów osiągnięć cywilizacyjnych antyku, które mają wpływ na cywilizację współczesną,
- wskazanie czasu i przestrzeni narodzin i rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa,
- wskazanie przyczyny i przykładów prześladowania chrześcijan w państwie rzymskim.

Dział VI – Wczesne średniowiecze

- umiejscowienie w czasie i przestrzeni kierunków i zasięgu podbojów arabskich,
- opisanie podstawowych zasad i symboli islamu,
- wyjaśnienie wpływu Arabów w przekazywanie dorobku kulturowego pomiędzy Wschodem a Zachodem,
- umiejscowienie w czasie i przestrzeni monarchii Karola Wielkiego, Państwa Kościelnego oraz Cesarstwa w Europie Zachodniej,
- charakterystyka działalności Karola Wielkiego i wyjaśnienie, na czym polegał renesans karoliński,
- charakterystyka głównych idei uniwersalnego cesarstwa Ottona III,
- opisanie relacji pomiędzy władzą cesarską a papieską w X–XI w,
- lokalizowanie w czasie i przestrzeni cesarstwa bizantyjskiego,
- charakterystyka roli Bizancjum jako kontynuatora cesarstwa rzymskiego i rozpoznanie osiągnięć kultury bizantyjskiej (prawo, architektura, sztuka),
- wyjaśnienie przyczyny i skutków rozłamu w Kościele w XI w,
- usytuowanie w czasie i przestrzeni państwa pierwszych Piastów,
- wskazanie, na przykładzie państwa pierwszych Piastów, charakterystycznych cech monarchii patrymonialnej,
- wyjaśnienie okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa kulturowe, społeczne i polityczne chrystianizacji w Polsce,
- ocena dokonania pierwszych Piastów w dziedzinie polityki, gospodarki i kultury,

Dział VII – Rozkwit i schyłek wieków średnich

- - rozpoznanie typowych instytucje systemu lennego,
- wyjaśnienie pojęcia stanu i charakterystyka podziału społecznego w średniowieczu,
- charakterystyka funkcji gospodarczych, politycznych i kulturowych miast w średniowieczu,
- wyjaśnienie kulturotwórczej roli Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego średniowiecznego społeczeństwa,
- porównanie głównych elementów kultury rycerskiej i kultury miejskiej,
- rozpoznanie zabytków kultury średniowiecza, wskazując różnice pomiędzy stylem romańskim a stylem gotyckim, z uwzględnieniem przykładów z własnego regionu,
- sytuuje w czasie i przestrzeni Polskę okresu rozbitcia dzielnicowego,
- opisanie postanowień statutu Bolesława Krzywoustego i jego wpływu na dzieje Polski,
- porządkowanie i sytuowanie w czasie najważniejszych wydarzeń związanych z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Piastów,
- opisanie zmian społeczno-gospodarczych w epoce rozbitcia dzielnicowego i dostrzeganie związków pomiędzy rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym,
- ocena dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej (system obronny, urbanizacja kraju, prawo, nauka) oraz w polityce zagranicznej,
- charakterystyka zmiany struktury społeczno-wyznaniowej Królestwa Polskiego po przyłączeniu ziem ruskich,
- wyjaśnienie przyczyny i ocena następstwa unii Polski z Litwą,
- porządkowanie i sytuowanie w czasie najważniejszych wydarzeń związanych z relacjami polsko-krzyżackimi w epoce Jagiellonów,
- charakterystyka rozwoju uprawnień stanu szlacheckiego,

Klasa II

Dział VIII – Europa i świat w XVI w.

- sytuowanie w czasie i przestrzeni wyprawy Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana oraz sytuowanie w przestrzeni posiadłości kolonialnych Portugalii i Hiszpanii,
- ocena wpływu odkryć geograficznych na życie społeczno-gospodarcze i kulturowe Europy oraz dla Nowego Świata,
- wyjaśnienie źródła rozwoju kultury renesansu oraz opisanie jej charakterystyczne cechy,
- charakterystyka największych osiągnięć: Leonarda da Vinci, Michała Anioła, Rafaela Santi, Erazma z Rotterdamu, Mikołaja Kopernika i Galileusza,
- ocena roli druku dla upowszechniania idei renesansu oraz rozwoju cywilizacji europejskiej,
- wykazanie czynników, które doprowadziły do rozłamu w Kościele zachodnim,
- opisanie celów i charakterystyka działań Marcina Lutera i Jana Kalwina oraz przedstawienie okoliczności powstania Kościoła anglikańskiego,
- wyjaśnienie celów zwołania soboru trydenckiego i wskazanie postanowienia służącego wzmocnieniu katolicyzmu.

Dział IX – Polska w XVI w.

- ocena polityki zagranicznej ostatnich Jagiellonów,
- przedstawienie okoliczności zawarcia unii realnej pomiędzy Polską a Litwą i jej główne postanowienia oraz wskazanie na mapie terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
- charakterystyka stosunków wyznaniowych w państwie polsko-litewskim i wyjaśnienie ich specyfiki na tle europejskim,
- przedstawienie największych osiągnięć piśmiennictwa polskiego epoki renesansu, uwzględniając twórczość Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Andrzeja Frycza Modrzewskiego,
- rozpoznanie reprezentatywnych obiektów sztuki renesansowej na ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem własnego regionu,
- wskazanie instytucji ustrojowych demokracji szlacheckiej i charakterystyka ich kompetencji,
- wyjaśnienie okoliczności uchwalenia oraz główne założenia konfederacji warszawskiej i artykułów henrykowskich,
- przedstawienie zasady wolnej elekcji.

Dział X – Europa w XVII w.

- rozpoznanie charakterystycznych cech kultury baroku, odwołując się do przykładów architektury i sztuki we własnym regionie,
- charakterystyka, na przykładzie Francji Ludwika XIV, ustrój monarchii absolutnej,
- wykazanie, odwołując się do przykładu Anglii, głównych cech monarchii parlamentarnej,
- porównanie monarchii parlamentarnej z monarchią absolutną, uwzględniając zakres władzy monarszej, prawa i obowiązki poddanych, rolę instytucji stanowych (parlamentu),
- wyjaśnienie, na czym polegała specyfika ustroju Rzeczypospolitej Obojga Narodów na tle Europy.

Dział XI – Polska w XVII w.

- wyjaśnienie głównych przyczyn wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją, Turcją i Rosją,
- wyjaśnienie przyczyn, celów i następstw powstania Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie,
- ocena społeczno-gospodarczych i politycznych następstw wojen w XVII w.,
- wyjaśnienie przyczyny i wskazanie przejawu kryzysu politycznego i społeczno-gospodarczego Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII w.

Dział XII – Świat w XVIII w.

- wskazanie idei oświeceniowych i rozpoznanie ich w nauce, literaturze, architekturze i sztuce,
- charakterystyka zasady trójpodziału władzy Monteskiusza i zasady umowy społecznej Rousseau,
- porównanie reform oświeceniowych wprowadzonych w Prusach, Rosji i Austrii,
- przedstawienie przyczyny i następstw wojny o niepodległość USA,
- ocena wkładu Polaków w walce o niepodległość Stanów Zjednoczonych,
- wskazanie głównych instytucji ustrojowych Stanów Zjednoczonych i wyjaśnienie, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy,
- wyjaśnienie głównych przyczyn rewolucji francuskiej i ocena jej skutków,
- wskazanie charakterystycznych cech dyktatury jakobińskiej,
- opisanie głównych zasad ideowych rewolucji francuskiej zawartych w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela.

Dział XIII – Polska w XVIII w.

- przedstawienie przyczyn i przejawy kryzysu państwa polskiego w czasach saskich,
- wyjaśnienie przyczyn zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w.,
- charakterystyka projektów reform ustrojowych Stanisława Konarskiego i Stanisława Leszczyńskiego oraz dostrzeganie przejawów ożywienia w gospodarce i kulturze czasów saskich,
- przedstawienie okoliczności powstania, zadania i osiągnięcia Komisji Edukacji Narodowej,
- usytuowanie w czasie obrad Sejmu Wielkiego oraz uchwalenie Konstytucji 3 maja,
- wskazanie na reformy Sejmu Wielkiego oraz postanowienia Konstytucji 3 maja,
- wyjaśnienie okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i ocena jej następstwa,
- rozpoznanie charakterystycznych cech polskiego oświecenia i charakterystyka przykładów sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu,
- usytuowanie w czasie I, II i III rozbiór Rzeczypospolitej i wskazanie na mapie zmian terytorialnych po każdym rozbiorze,
- przedstawienie celów i następstw powstania kościuszkowskiego,
- rozróżnienie wewnętrznych i zewnętrznych przyczyn upadku Rzeczypospolitej.

Dział XIV – Napoleon i próby odbudowy niepodległej Polski

- opisanie zmian w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych,
- wyjaśnienie okoliczności utworzenia Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego oraz opisanie cech ustrojowych i terytorium Księstwa Warszawskiego,
- ocena polityki Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawy Polaków wobec Napoleona.

Klasa III

(wymagania podyktowane zmianą podręcznika)

Dział I – Europa i Polska w czasach oświecenia

- wskazanie idei oświeceniowych i rozpoznanie ich w nauce, literaturze, architekturze i sztuce,
- charakterystyka zasady trójpodziału władzy Monteskiusza i zasady umowy społecznej Rousseau,
- porównanie reform oświeceniowych wprowadzonych w Prusach, Rosji i Austrii,
- przedstawienie przyczyn i przejawy kryzysu państwa polskiego w czasach saskich,
- wyjaśnienie przyczyn zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w.,
- charakterystyka projektów reform ustrojowych Stanisława Konarskiego i Stanisława Leszczyńskiego oraz dostrzeganie przejawów ożywienia w gospodarce i kulturze czasów saskich,
- przedstawienie okoliczności powstania, zadania i osiągnięcia Komisji Edukacji Narodowej,
- rozpoznanie charakterystycznych cech polskiego oświecenia i charakterystyka przykładów sztuki okresu klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu.

Dział II – Czas wielkich zmian

- przedstawienie przyczyny i następstw wojny o niepodległość USA,
- ocena wkładu Polaków w walce o niepodległość Stanów Zjednoczonych,
- wskazanie głównych instytucji ustrojowych Stanów Zjednoczonych i wyjaśnienie, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy,
- wyjaśnienie głównych przyczyn rewolucji francuskiej i ocena jej skutków,
- wskazanie charakterystycznych cech dyktatury jakobińskiej,
- opisanie głównych zasad ideowych rewolucji francuskiej zawartych w Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela,
- usytuowanie w czasie obrad Sejmu Wielkiego oraz uchwalenie Konstytucji 3 maja,
- wskazanie na reformy Sejmu Wielkiego oraz postanowienia Konstytucji 3 maja,
- wyjaśnienie okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i ocena jej następstwa,
- usytuowanie w czasie I, II i III rozbiór Rzeczypospolitej i wskazanie na mapie zmian terytorialnych po każdym rozbiorze,
- przedstawienie celów i następstw powstania kościuszkowskiego,
- rozróżnienie wewnętrznych i zewnętrznych przyczyn upadku Rzeczypospolitej.

Dział III – Europa od Napoleona do Wiosny Ludów

- opisanie zmian w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych,

- wyjaśnienie okoliczności utworzenia Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego oraz opisanie cech ustrojowych i terytorium Księstwa Warszawskiego,
- ocena polityki Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawy Polaków wobec Napoleona,
- przedstawienie zasad i postanowień kongresu wiedeńskiego, uwzględniając jego decyzje w sprawie polskiej,
- wyjaśnienie głównych założeń idei liberalizmu, socjalizmu oraz idei narodowych w Europie w pierwszej połowie XIX w.,
- wykazanie charakterystycznych cech rewolucji przemysłowej,
- podanie przykładów pozytywnych i negatywnych skutków procesu uprzemysłowienia, w tym dla środowiska naturalnego,
- wykazanie najważniejszych wynalazków i odkryć XIX w. oraz wyjaśnienie następstw ekonomicznych i społecznych ich zastosowania,
- opisanie zmian w poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w. na podstawie źródeł pisanych, ikonograficznych i statystycznych,

Dział IV – Ziemie polskie w I połowie XIX wieku

- wskazanie na mapie nowego układu granic państw zaborczych na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim,
- charakterystyka ustroju Królestwa Polskiego,
- ocena osiągnięć Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie,
- usytuowanie w czasie i przestrzeni powstania listopadowego,
- przedstawienie przyczyny oraz porównanie przebiegu i charakteru powstania narodowego,
- rozróżnienie bezpośrednie i długofalowe następstw powstańczego ruchu narodowego,
- charakterystyka głównych nurtów i postaci Wielkiej Emigracji,
- wyjaśnienie celów i opisanie metod działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej,
- charakterystyka i ocena zróżnicowanych postaw społeczeństwa wobec zaborców.

Dział V – Świat w II połowie XIX wieku

- opisanie przyczyn i skutków wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych,
- dostrzeganie podobieństw i różnic w procesie jednoczenia Włoch i Niemiec,
- wyjaśnianie przyczyn i sytuowanie w przestrzeni kierunków oraz zasięgu ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w.,
- ocena pozytywnych i negatywnych skutków polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz kolonizowanych społeczności i państw,
- przedstawienie skutków przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego, w tym dla środowiska naturalnego,
- charakterystyka przyczyn i następstw procesu demokratyzacji życia politycznego,
- przedstawienie nowego zjawiska kulturowego, w tym narodzin kultury masowej i przemian obyczajowych,

Dział VI – Ziemie polskie po Wiośnie Ludów i świat w przededniu wojny

- usytuowanie w czasie i przestrzeni powstania styczniowego,
- przedstawienie przyczyny oraz porównanie przebiegu i charakteru powstania narodowego,
- rozróżnienie bezpośrednie i długofalowe następstw powstańczego ruchu narodowego,
- charakterystyka głównych nurtów i postaci Wielkiej Emigracji,
- wyjaśnienie celów i opisanie metod działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej,
- charakterystyka i ocena zróżnicowanych postaw społeczeństwa wobec zaborców,
- porównanie warunków życia społeczeństwa w trzech zaborach w II poł. XIX w. uwzględniając możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego,
- przedstawienie głównych nurtów życia politycznego powstałego pod zaborami w końcu XIX w.,
- wykazanie głównych przyczyn narastania konfliktów pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX w. oraz umiejscowienie ich na politycznej mapie świata i Europy,
- charakterystyka specyfiki działań wojennych ze szczególnym uwzględnieniem nowych środków technicznych,
- wyjaśnienie politycznych i społeczno-gospodarczych przyczyn wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 r.,
- wyjaśnienie okoliczności przejścia przez bolszewików władzy w Rosji,
- opisanie bezpośrednich następstw rewolucji lutowej i październikowej dla Rosji oraz Europy,
- charakterystyka reakcji Europy na wydarzenia w Rosji,
- charakterystyka stosunków państw zaborczych do sprawy polskiej oraz opisanie poglądów zwolenników różnych orientacji politycznych,
- ocena wysiłku zbrojnego Polaków,
- wyjaśnienie międzynarodowego uwarunkowania sprawy polskiej.